

**Prime Communications
Banja Luka**

Porodične firme u Republici Srpskoj

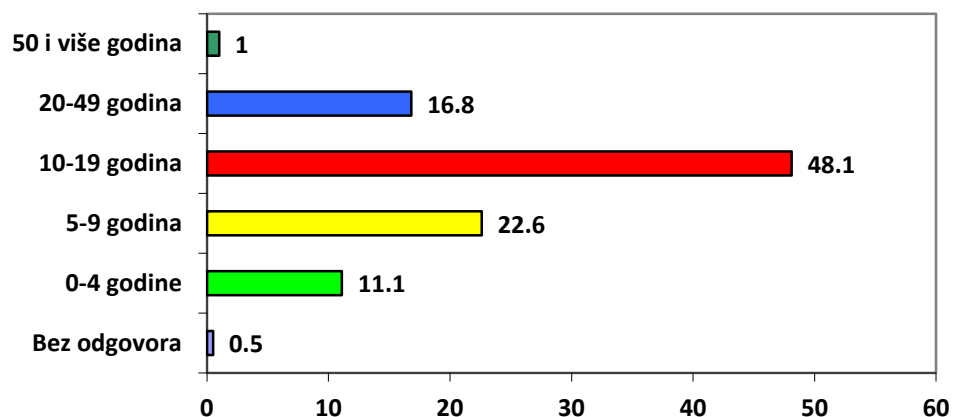
Novembar 2012 – Februar 2013

METOD

Istraživanje je sproveda agencija *Prime Communications* iz Banja Luke u periodu od 01. decembar 2012. do 30. januara 2013. godine. Istraživanje je obuhvatilo 208 privatne firme u Republici Srpskoj. U istraživanju su učestvovali vlasnici ili direktori porodičnih firmi. Anketiranje je vršeno *online* putem i ispitanici su samostalno popunjavali upitnik.

DEMOGRAFIJA

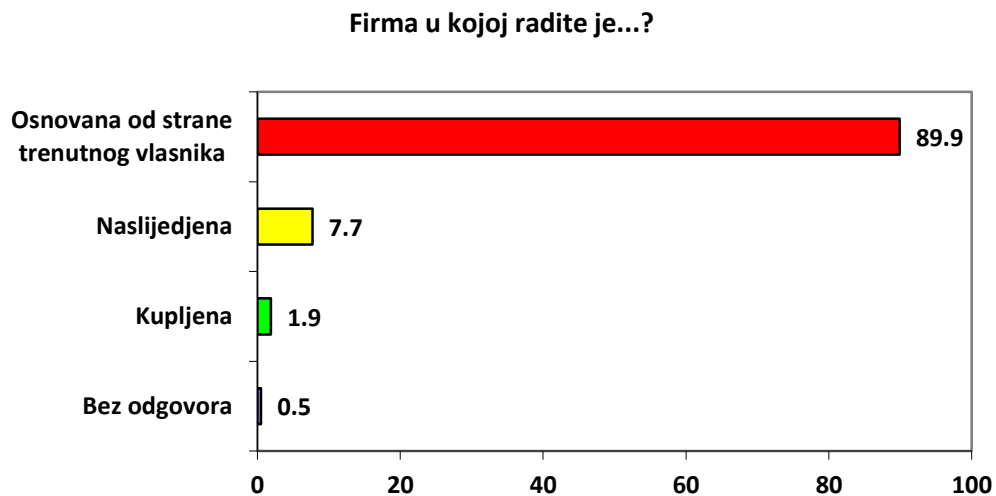
Koliko godina posluje firma u kojoj radite?

Grafikon 1

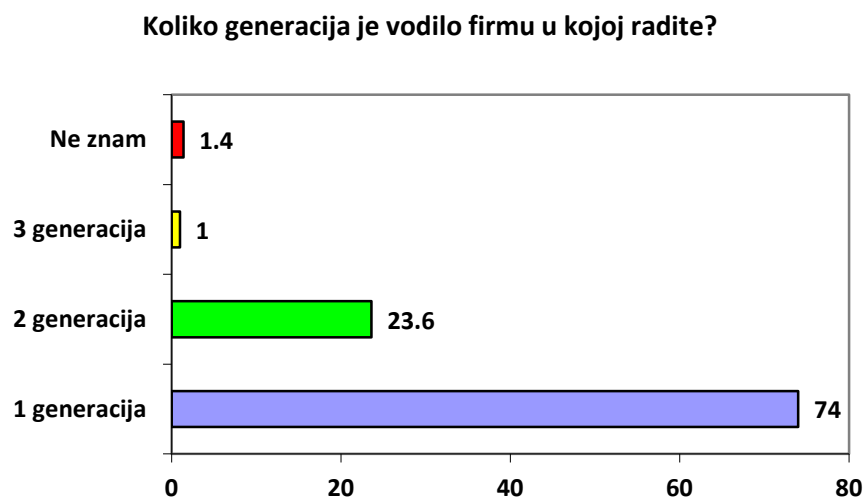
Najveći broj porodičnih firmi koje su učestvovali u istraživanju (oko 80%) posluje manje od 20 godina.

Najveći broj ispitanika (48,1%) radi u firmama koje posluju između 10 i 19 godina, dok svaki peti (22,6%) učesnik ankete radi u preduzeću koje je aktivno između 5 i 9 godina. U okviru uzorka imali smo 16,8% koja rade između 20 i 49 godina, dok je 11,1% preduzeća staro manje od 4 godine.

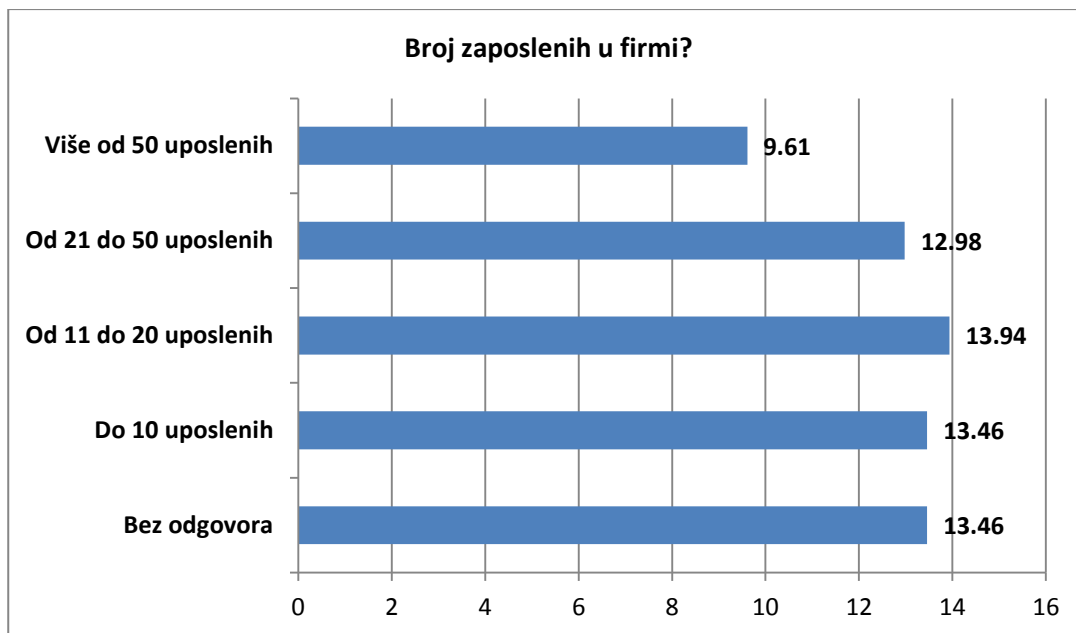
Grafikon 2

Najveći broj firmi (89,9%) koje su učestovale u istraživanju su osnovane od strane trenutnog vlasnika, dok je tek 7,7% naslijeđeno, a 1,9% kupljeno.

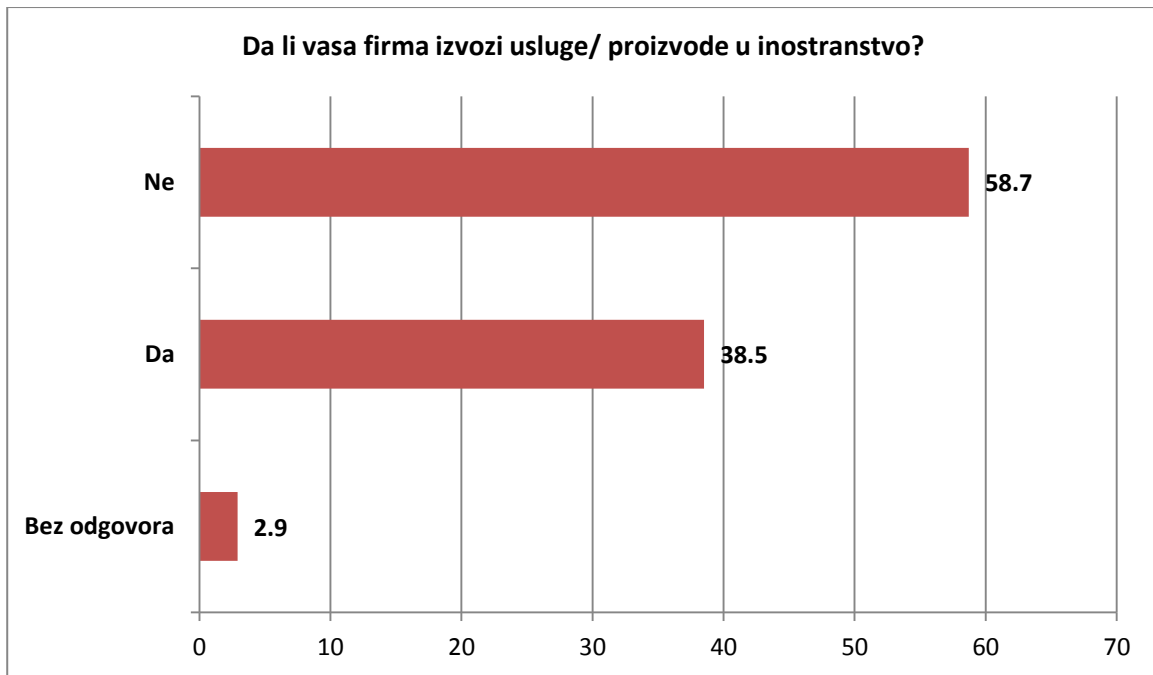
Grafikon 3

Imamo li u vidu rezultate iz grafikona 2 sasvim je očekivano da u 74% firmi imamo prvu generaciju onih koji vode firmu, dok u 23,6% slučajeva preduzeća vodi druga generacija vlasnika.

Grafikon 4

Najveći broj porodičnih firmi do 5 zaposlenih, a slijede 13,94% firmi koje imaju između 11 i 20 uposlenika. Od 6 do 10 uposlenika ima 13,46% ispitanika, dok 12,98% firmi ima između 21 i 50 uposlenika. Više od 50 uposlenika ima 9,61% ispitanika.

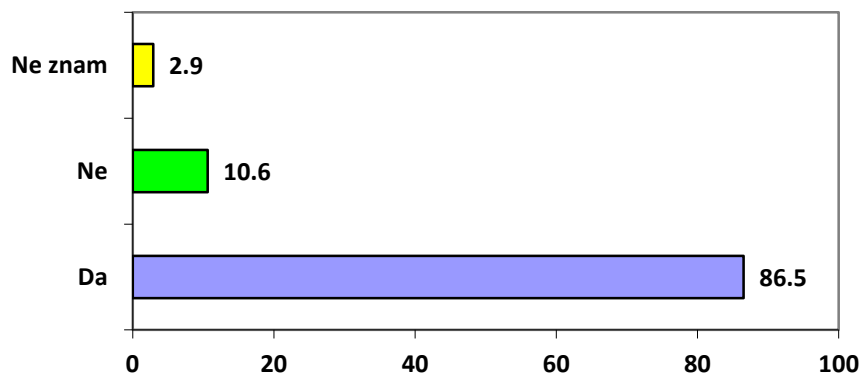

Grafikon 5

Od ukupnog broja ispitanih firmi, 38,5% izvozi svoje usluge ili proizvode u inostranstvo.

OSNOVNE FREKVENCE

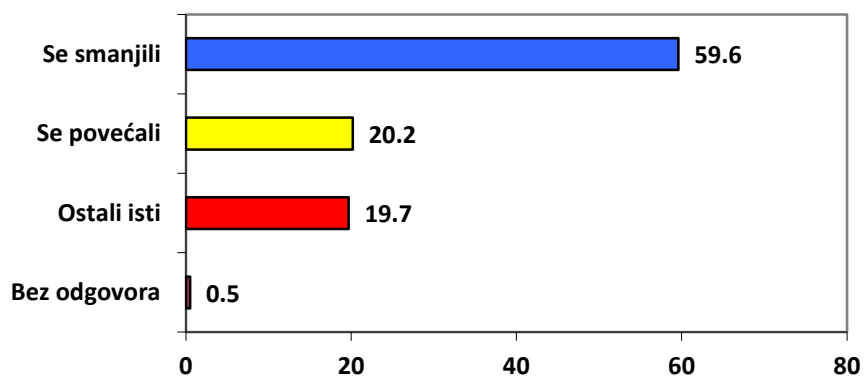
Da li ste osjetili uticaj svjetske ekonomske krize na poslovanje Vaše firme?

Grafikon 6

Uticaj svjetske krize je primjetan kod 86,5% ispitanih preduzeća, dok svako deseto preduzeće (10,6%) taj uticaj ne osjeća.

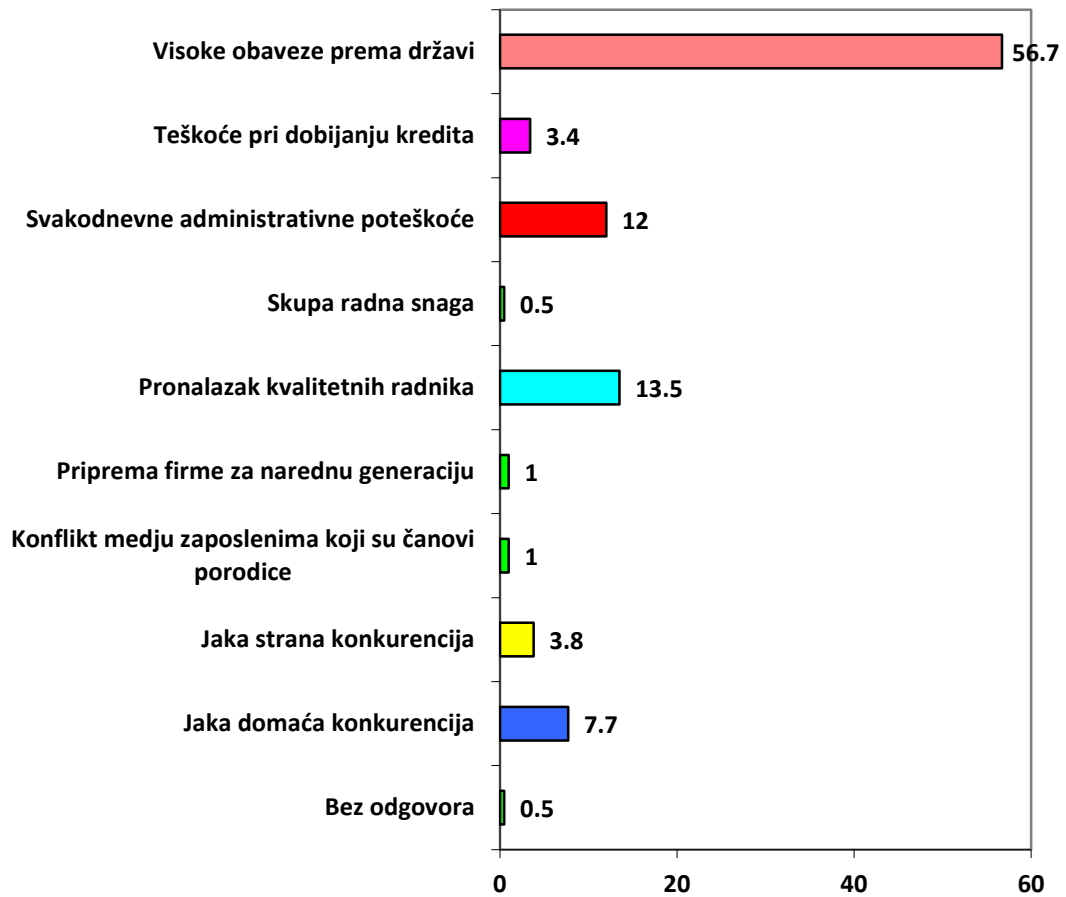
U odnosu na period od posljednje 3 godine, ove godine prihodi Vaše firme su:

Grafikon 7

Smanjenje prihoda, u poslednje tri godine, prisutno je kod 59,6% preduzeća, dok je svako peto preduzeće svoje prihode povećalo (20,2%). Prihodi su ostali nepromjenjeni kod 19,7% preduzeća.

Najveći poslovni izazovi s kojima se susrećete su:

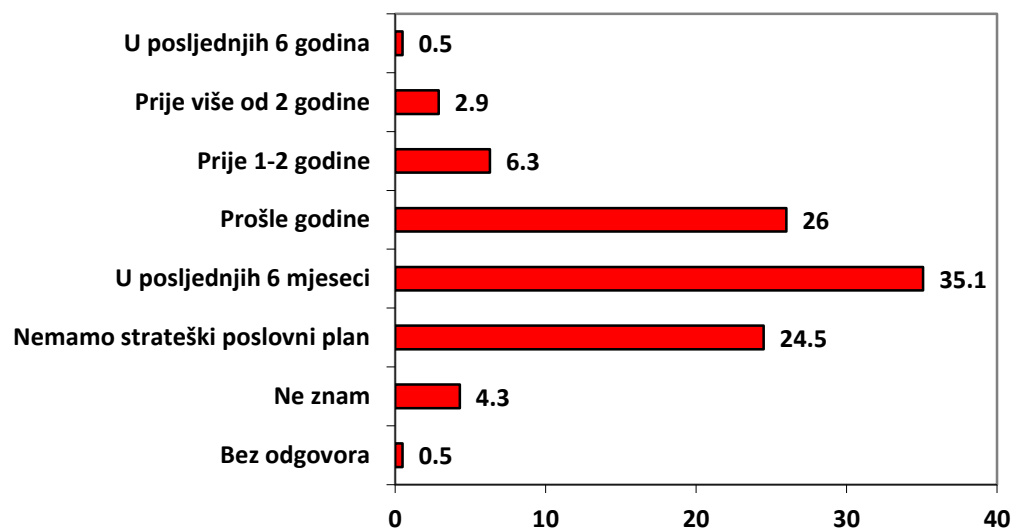

Grafikon 8

Vlasnici firmi ističu da su najveći poslovni izazovi sa kojima se trenutno susreću:

- Visoke obaveze prema državi (56,7%),
- Pronalazak kvalitetnih radnika (13,5%),
- Svakodnevne administrativne poteškoće (12%) i
- Jaka domaća konkurencija (7,7%).

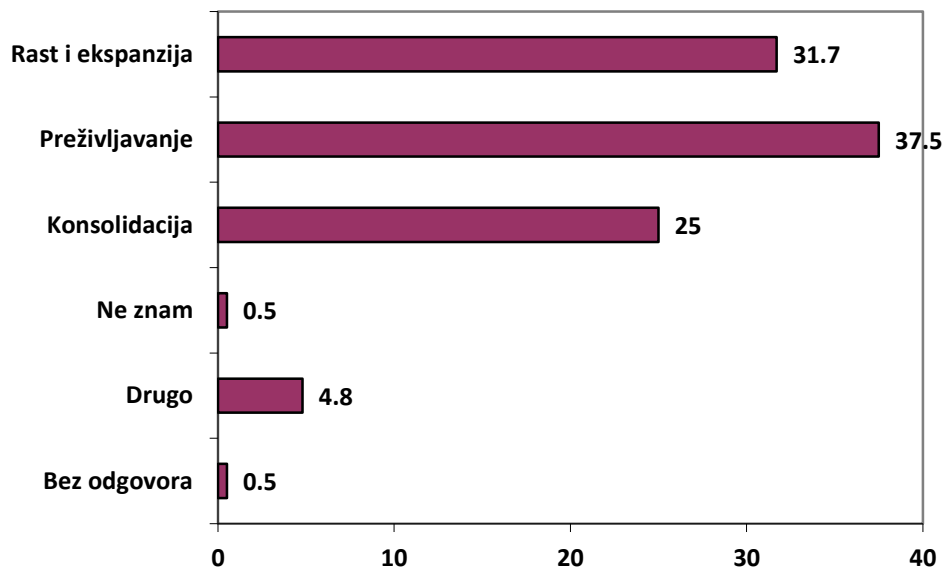
**Kada je Vaša firma posljednji put izvršila revidiranje i ažuriranje
Vašeg strateškog poslovnog plana za budućnost?**

Grafikon 9

Strateške planove u prošloj godini je revidiralo ili ažuriralo 26% preduzeća, dok je to u poslednjih šest mjeseci učinilo svaka treća firma (35,1%). Svako četvrto preduzeće (24,5%) nema strateški poslovni plan.

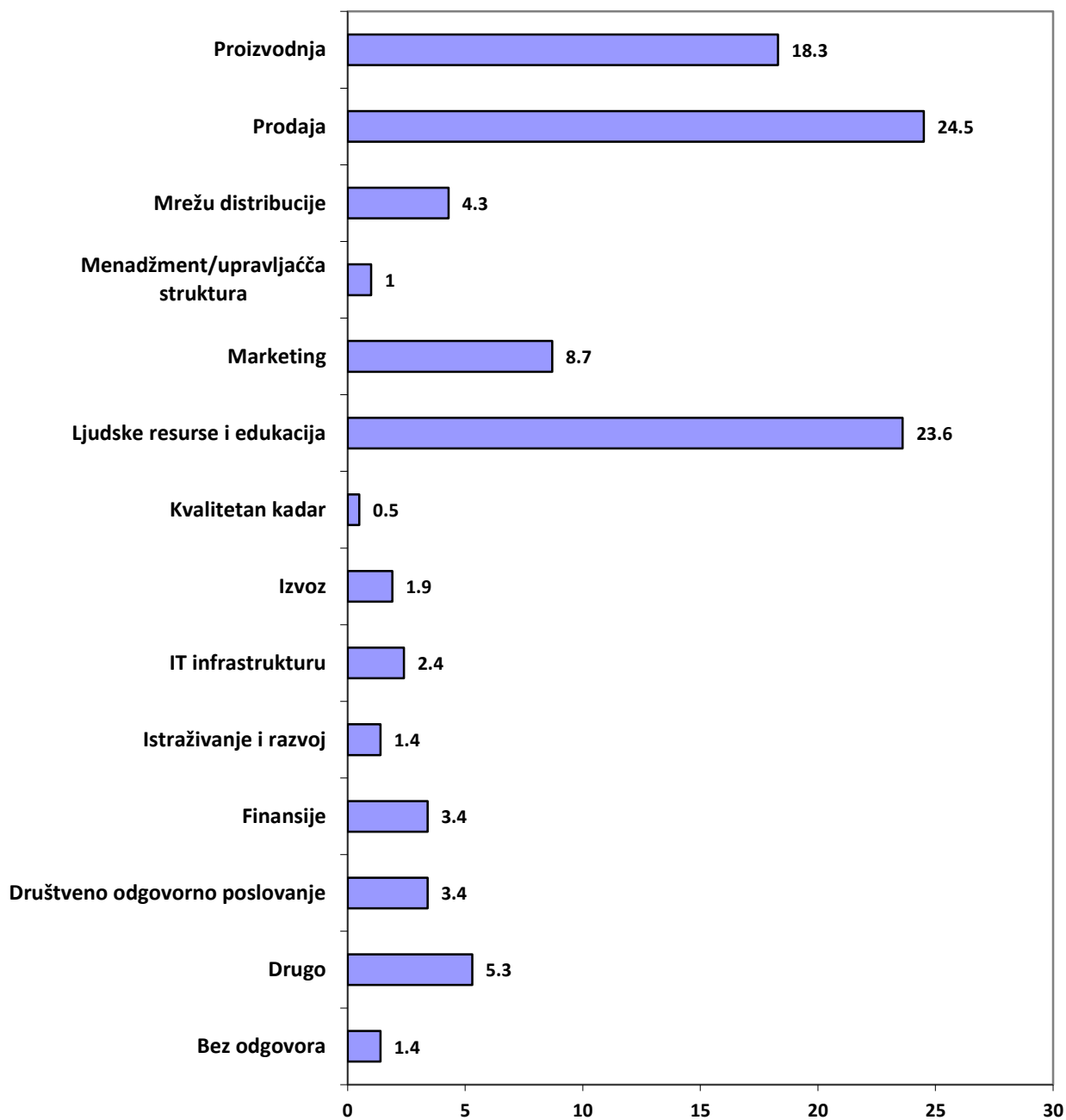
U narednih 12 mjeseci, kojoj strategiji ce težiti Vaša firma?

Grafikon 10

U narednih godinu dana najveći broj preduzeća ima za cilj da preživi i nastavi sa funkcionisanjem (37,5%), svako četvrto preduzeće (25%) planira konsolidaciju, a 31% nastojaće da raste.

U koje od navedenih područja planirate najviše ulagati kako biste poboljšali produktivnost i cjelokupnu konkurentnost Vaše firme u narednih 12 mjeseci?

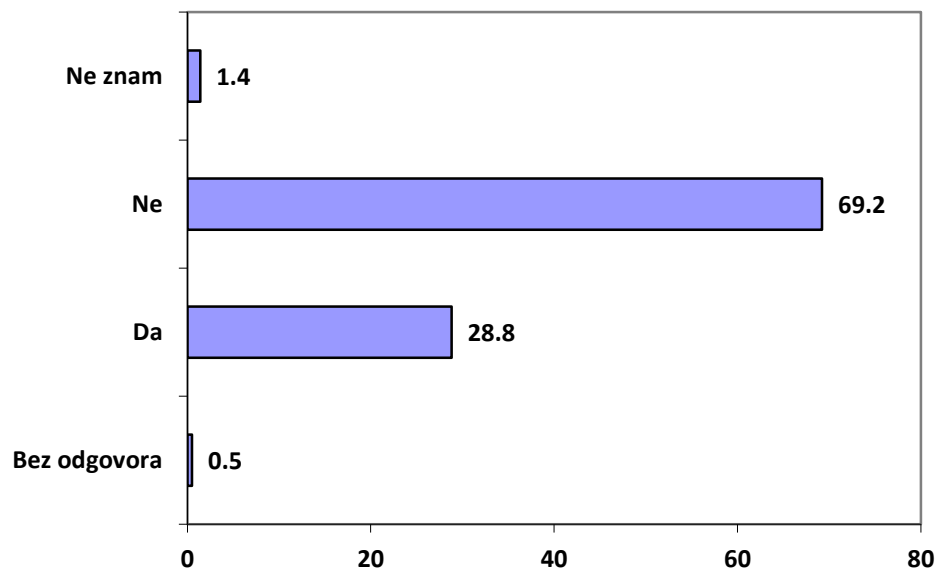

Grafikon 11

Vlasnici firmi u narednom period akcenat u svom poslovanju staviće na unapređenje:

- Prodaje (24,5%),
- Ljudske resurse i edukaciju (23,1%),
- Proizvodnju (18,3%) i
- Marketing (8,7%).

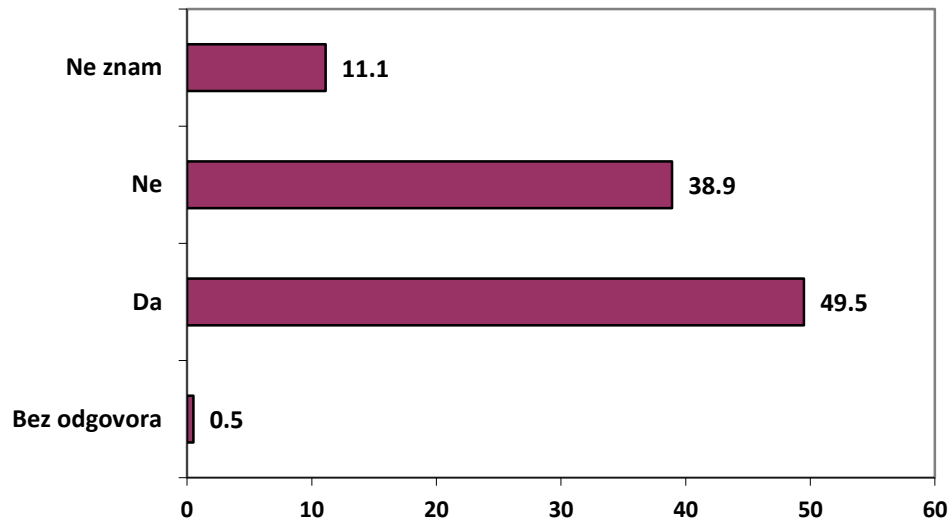
Da li je trenutni vlasnik Vaše firme blizu penzionisanja?

Grafikon 12

Najveći broj ispitanij vlasnika firmi na planira skorije da ide u penziju (69,2%), dok njih 28.8% planira da uskoro ide u penziju.

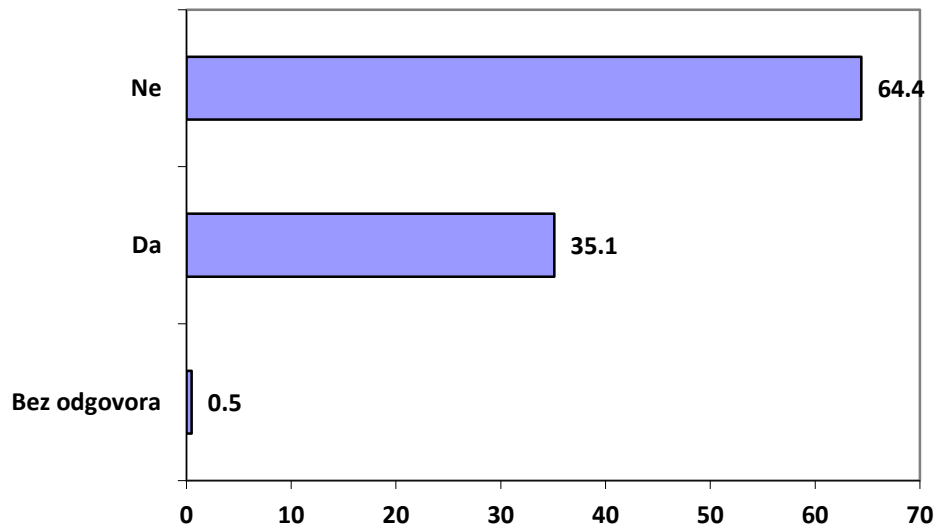
Da li je poznat nasljednik firme?

Grafikon 13

Naslednik firme je poznat kod 49,5% vlasnika firmi.

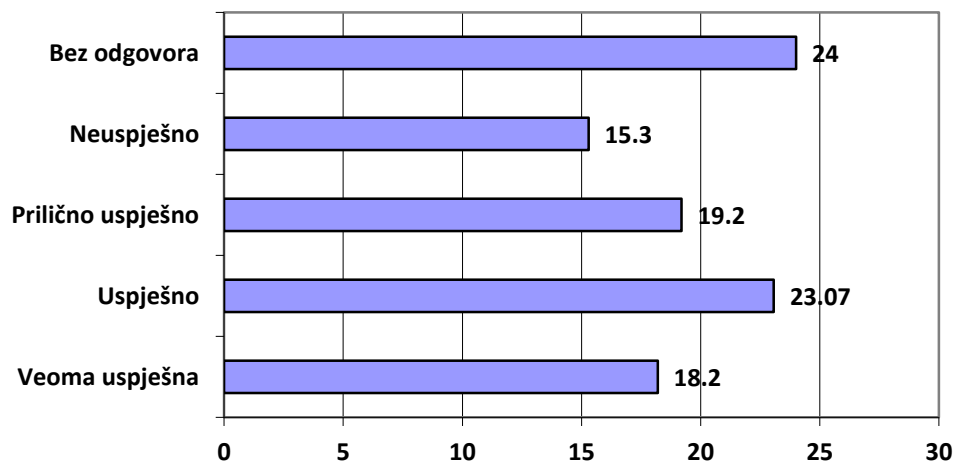
Da li na visokim pozicijama u firmi imate menadžere koji nisu dio porodice?

Grafikon 14

Svaka treća firma u Republici Srpskoj (35,1%) na visokoj poziciji ima menadžera koji nije dio porodice.

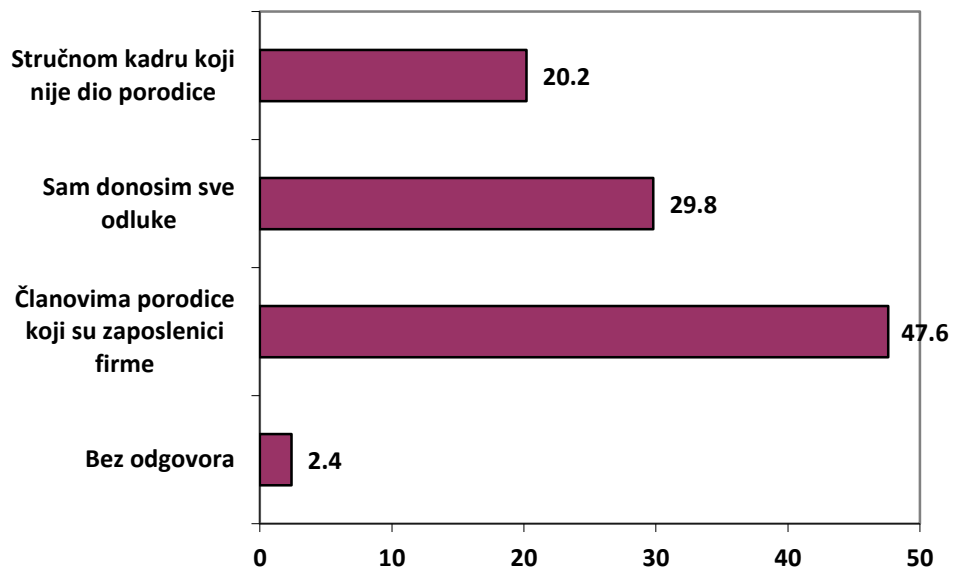
Kakvo je bilo vaše iskustvo sa menadžerom u vašoj firmi koji nije bio član porodice?

Grafikon 15

Generalno gledajući iskustvo ispitanika u zapošljavanju menadžera, koji nisu članovi porodice, je više pozitivno (41,9%), nego negativna (34,6%).

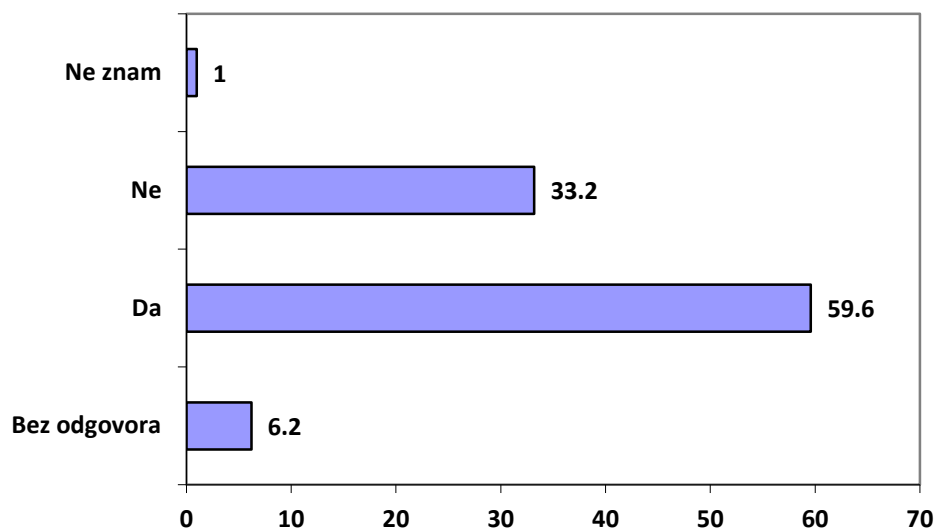
Kome više vjerujete pri donošenju poslovnih odluka?

Grafikon 16

Vlasnici preduzeća prilikom donošenja poslovnih odluka najviše vjeruju članovima porodice koji rade kod njih (47,6%), potom sebi (29,8%), a najmanje stručnom kadru koji nije dio njihove porodice (20,2%).

Da li je dobar potez na visokoj poziciji u firmi imati nekoga ko nije član porodice?

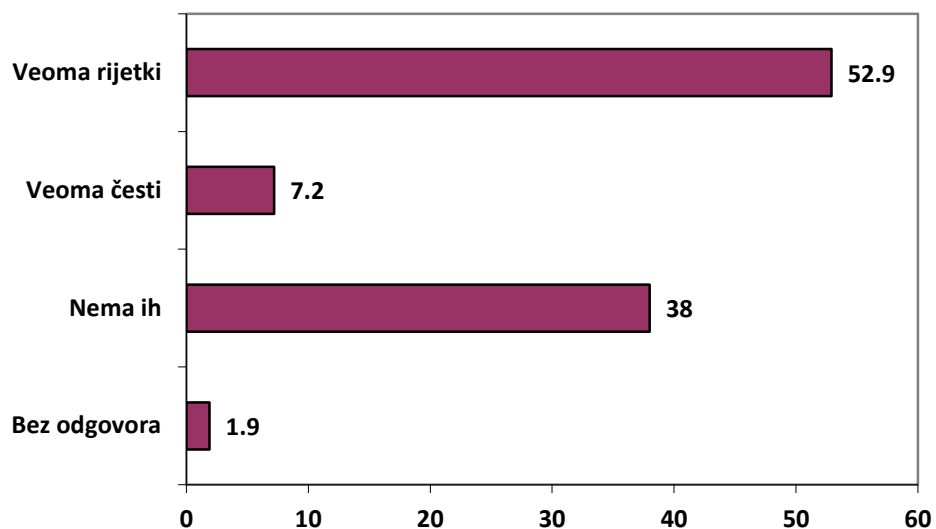
Grafikon 17

Iako se stručnjacima koji nisu dio porodice ne vjeruje mnogo prilikom donošenja važnih odluka za firmu, 59,6% ispitanika smatra da je dobar potez zaposliti na visoke pozicije nekoga ko nije član porodice. Sa ovom tvrdnjom se ne slaže 33,2% vlasnika firmi.

Najvažniji razlozi zbog kojih u porodične firme treba zapošljavati nekoga ko nije član porodice su: objektivnost i neutralnost, stručnost i znanje, iskustvo, inovativnost i nove ideje.

Kada se govori o mana ovakvog vida zapošljavanja ispitanici ističu: nedostatak lojalnosti, poslovne i porodične tajne, nedostatak motivacije i nemarnost prema poslu.

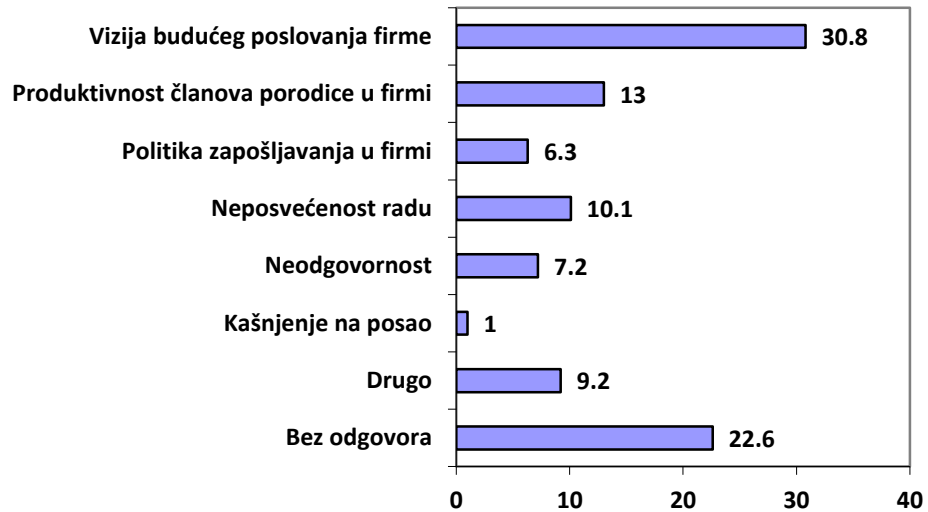
**Konflikti medju članovima porodice oko poslovnih odluka
su...?**

Grafikon 18

Na osnovu odgovora ispitanika možemo da zaključimo da konflikti u porodičnim firmama zbog poslovnih odluka nema mnogo i nisu česte. Najveći broj ispitanika (52,9%) je kazao da su takvi konflikti veoma rijetki, dok je u 7,2% slučajeva to česta pojava.

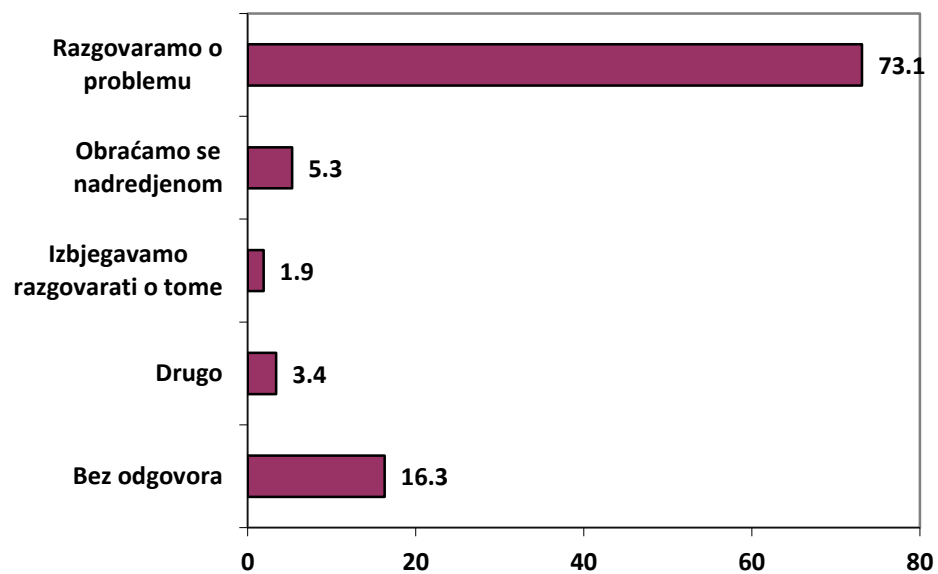
Koji su najčešći uzroci konflikta medju članovima porodice oko posla?

Grafikon 19

Vlasnici firmi ističu da najviše razmirica unutar porodice imaju kada se razmišlja o viziji budućeg poslovanja preduzeća (30,8%), a slijede pitanje produktivnosti članova porodice (13%), neposvećenost radu (10,1%), neodgovornost (9,2%) i problem oko zapošljavanja u firmi (6,3%).

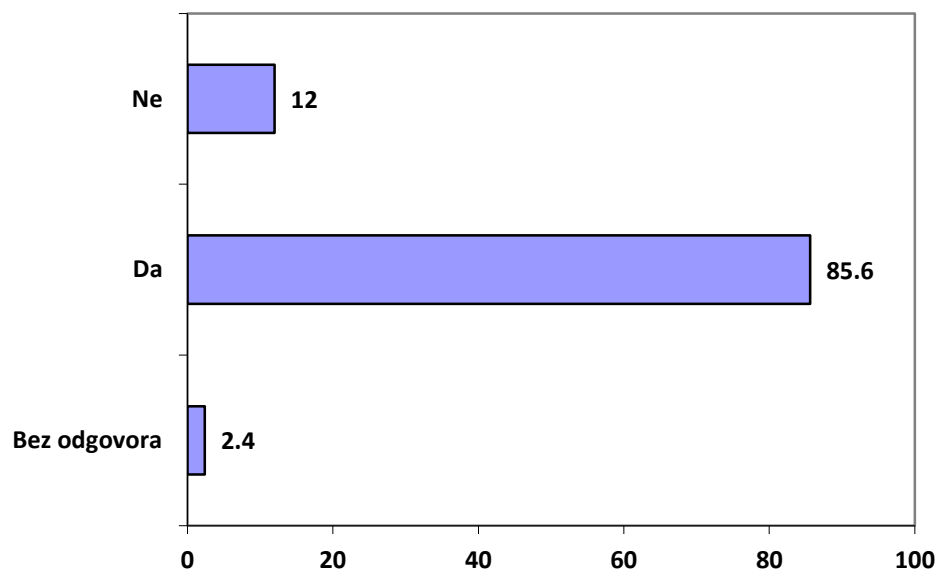
Na koji način rješavate konflikte?

Grafikon 20

Najveći broj konflikta unutar porodičnih firmi se rješava razgovorom (73,1%), dok su ostali načini za rješavanje konflikta znatno manje prisutni.

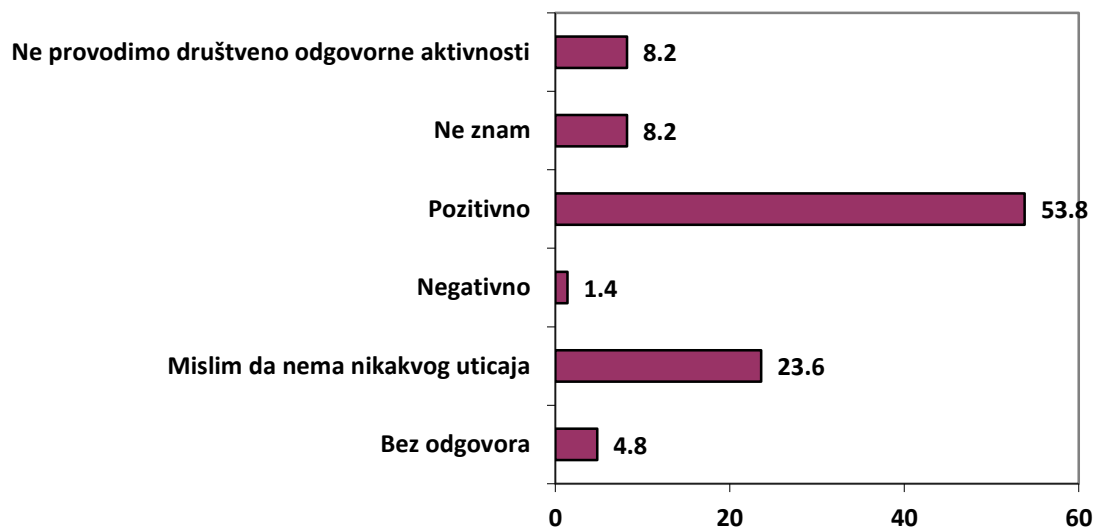
Da li Vaša firma brine o društveno odgovornom poslovanju?

Grafikon 21

Prema tvrdnjama ispitanika njihova firma u 85,6% slučajeva brine o društveno odgovornom poslovanju, dok 12% ne vodi računa o tome.

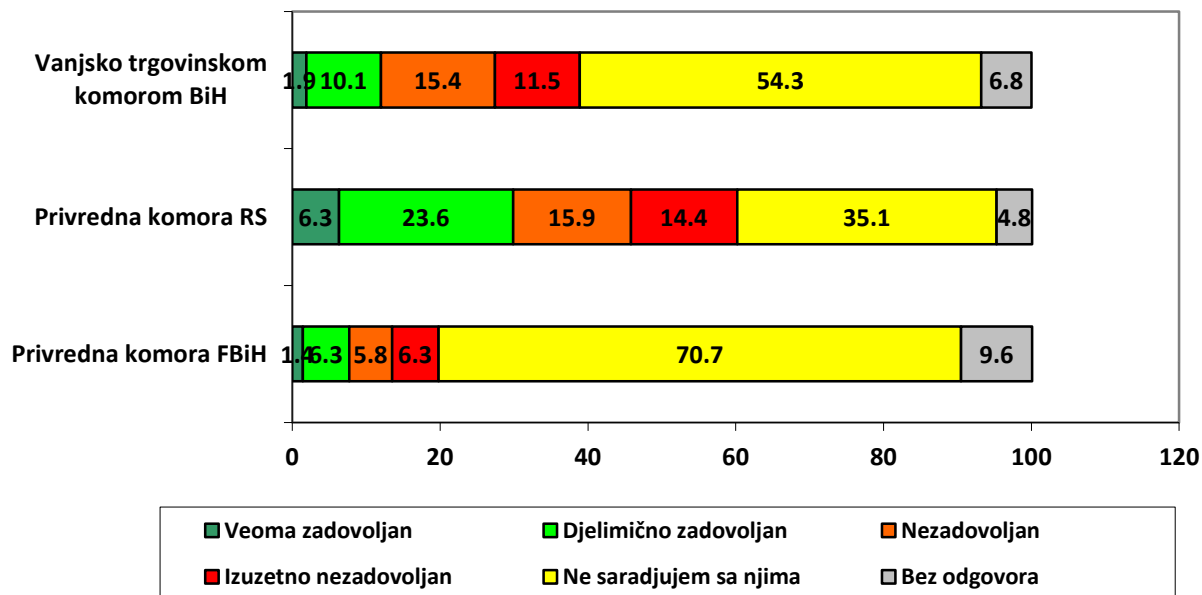
Kako opisujete uticaj društveno odgovornih akcija koje provodite na cjelokupno poslovanje Vaše firme?

Grafikon 22

Nešto više od polovine ispitanika (53,8%) smatra da to pozitivno utiče na cjelokupno poslovanje njihove firme, dok svaki četvrti ispitanik (23,6%) smatra da to nema nikakvog uticaja na njihovo poslovanje.

Da li ste zadovoljni Vašom saradnjom sa navedenim institucijama?

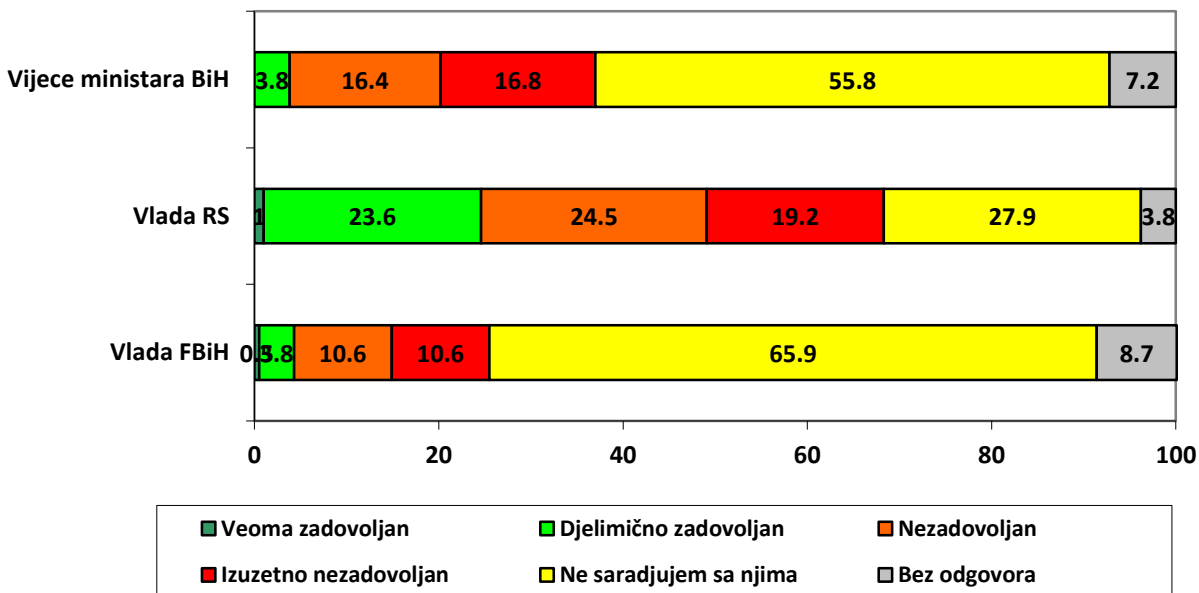

Grafikon 23

Ispitanici su najviše zadovoljni saradnjom sa Privrednom komorom Republike Srpske (29,9%), dok su sa Privrednom komorom FBiH (7,7%) i Vanjsko trgovinskom komorom BiH (12%) znatno manje zadovoljni.

Interesantno je da je procenat zadovoljnih i nezadovoljnih radom Privredne komore RS skoro jednak, a 35,1% nikako ne saraduje sa njima.

Da li ste zadovoljni sa odnosom navedenih institucija prema domćim
porodićnim firmama?

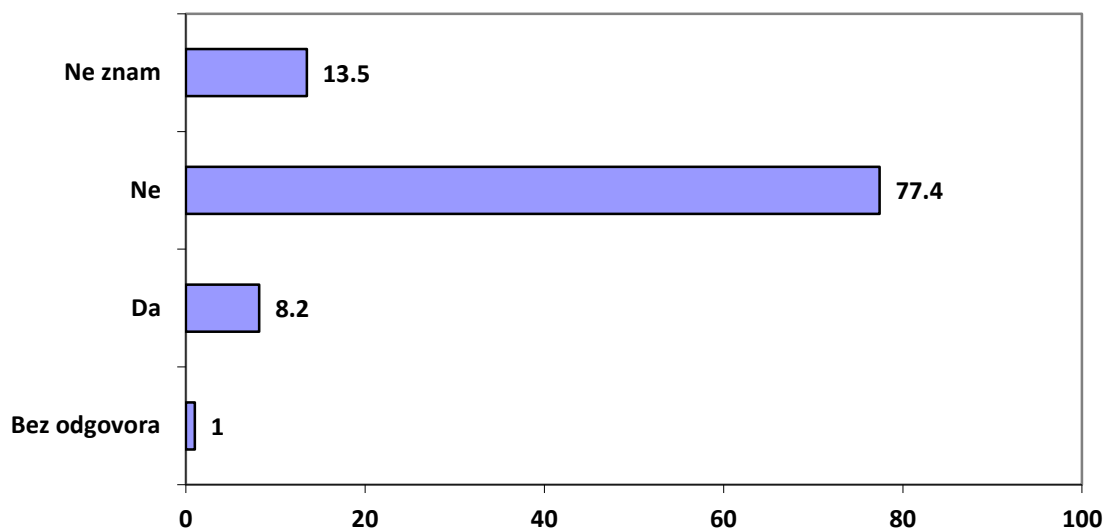

Grafikon 24

Ispitanici su najviše zadovoljni odnosom Vlade Republike Srpske (24,6%) prema domaćim porodićnim firmama, dok su sa ostalim “vladama” znatno manje zadovoljni.

Važno je istaći da su radom Vlade Republike Srpske vlasnici porodićnih firmi više nezadovoljni (43,7%) nego zadovoljni 24,6%, dok 27,9% ne saradjuje sa njom.

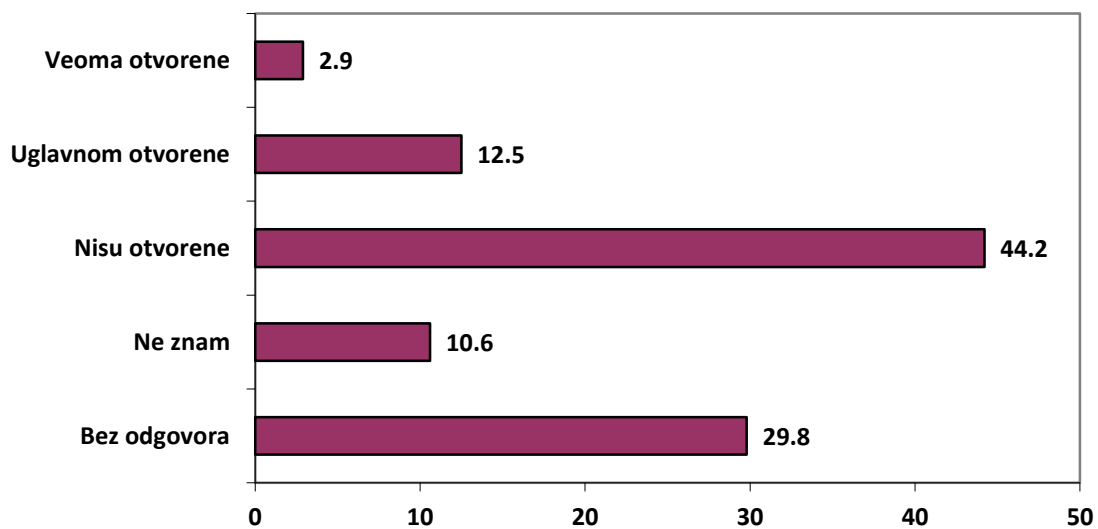
Da li trenutna vlast preduzima mjere koje bi poboljšale uslove za uspješnije poslovanje vaše firme?

Grafikon 25

Najveći broj ispitanika (77,4%) smatra da vlast ne preduzima mjere kojima bi se poboljšali uslovi za uspješnije poslovanje firmi. Svaki deseti ispitanik (8,2%) je mišljenja da Vlada radi u cilju stvaranje klima za bolji rad porodičnih firmi.

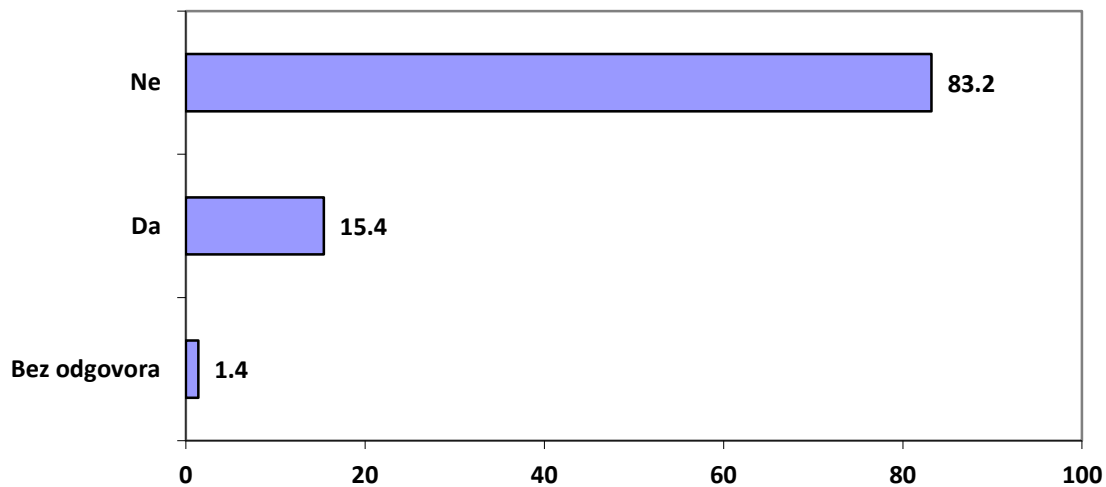
Da li su opštine u kojima djelujete otvorene za inicijative koje dolaze od strane preduzetnika?

Grafikon 26

Najveći broj ispitanika (44,2%) smatra da opštine nisu otvorene za inicijative koje dolaze od strane preduzetnika, dok 15,4% ispitanika smatra da su otvorene u određenoj mjeri.

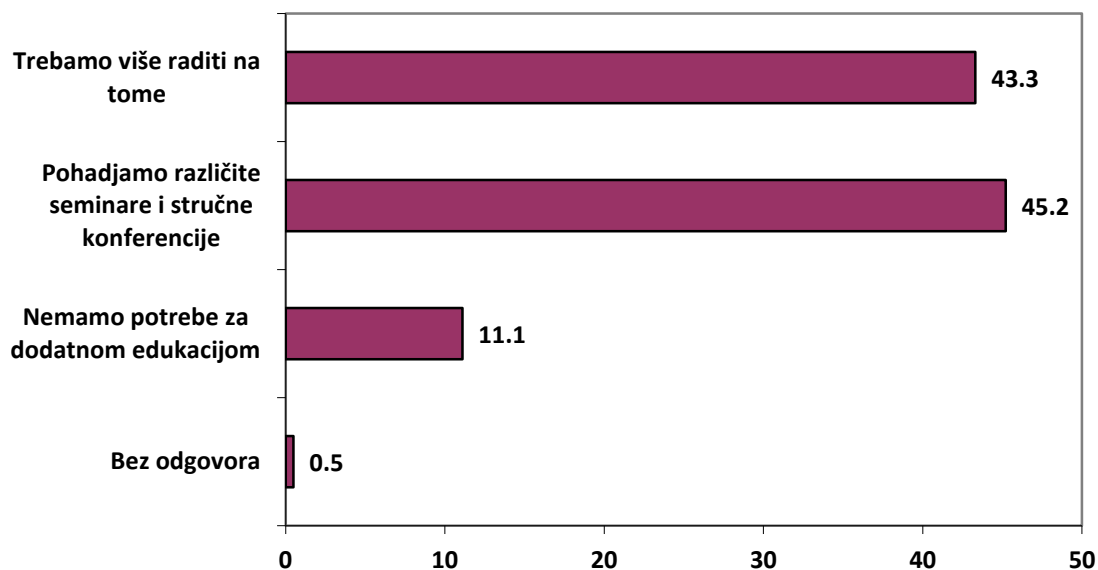
Da li je Vaša firma učestvovala u Nekom od programa za unapredjenje malih i srednjih preduzeća koje je sprovela međunarodna zajednica u BiH?

Grafikon 27

Tek je 15,4% porodičnih firmi učestvovalo u nekom od programa za unapređenje poslovanja koje su sprovele neke od međunarodnih orhanizacija.

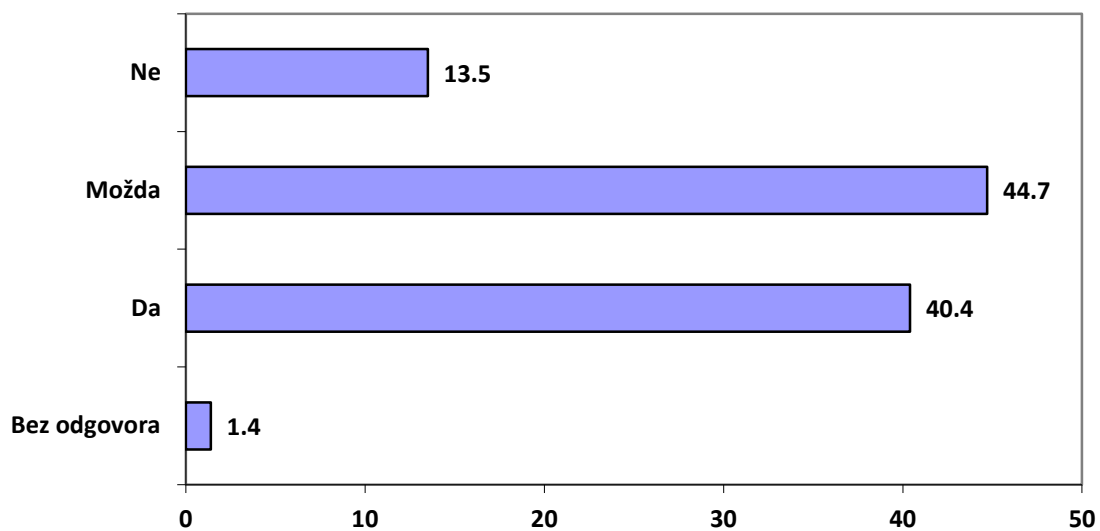
Koliko pažnje Vaša firma posvećuje dodatnoj edukaciji?

Grafikon 28

Geberalno gledajući postoji potreba za dodatnim edukacijam za vlasnike i radnike porodičnih firmi. Da se treba više posvetiti pažnje edukaciji i usavršavanju smatra 43,3%, dok razlilčite seminare i stručne konferencija pohađa 45,2% vlasnika porodičnih firmi. Svaki deseti ispitanik (11,1%) je kazao da oni nemaju potrebu za bilo kakvim edukacijama.

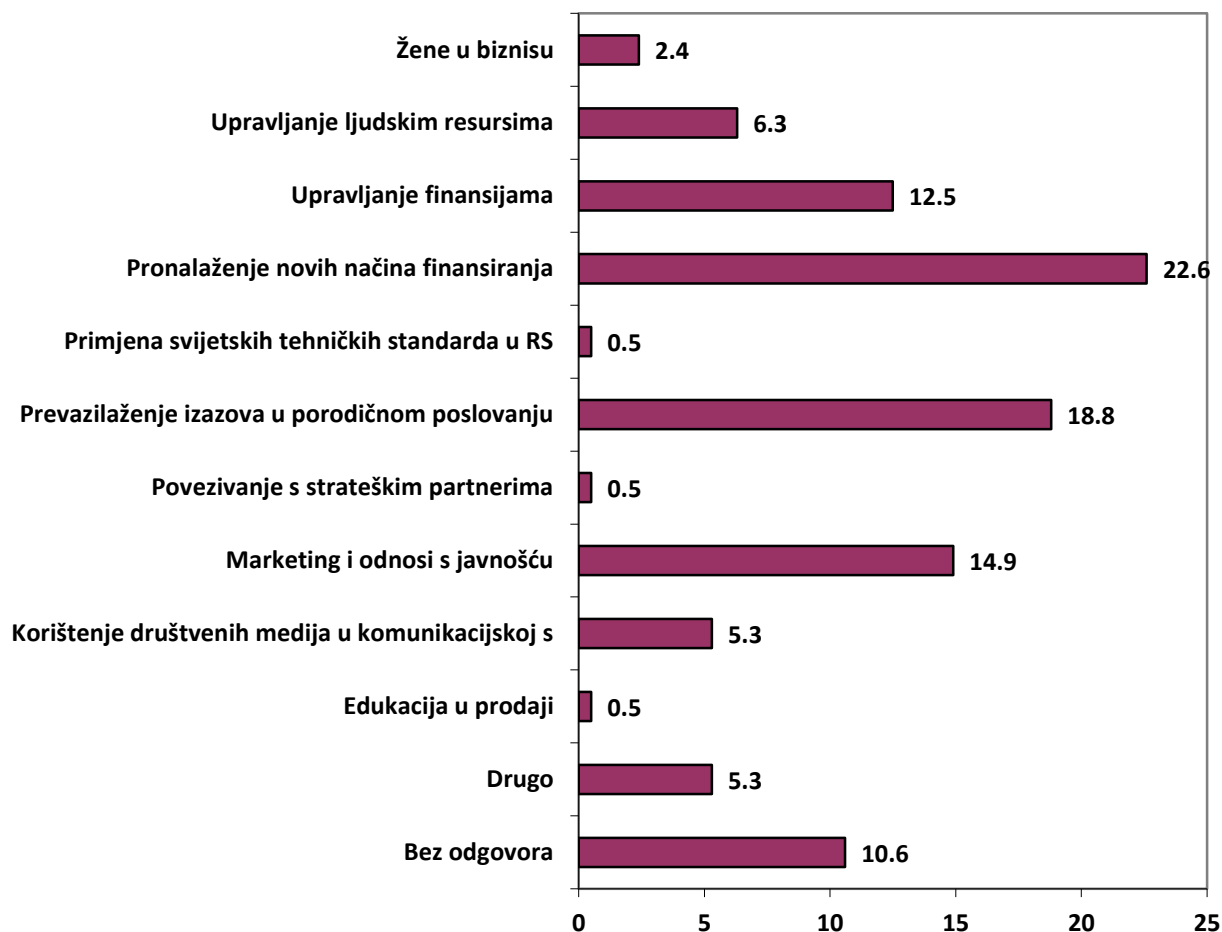
Da li biste prisustvovali dvodnevnoj edukativnoj konferenciji u oblasti upravljanja porodičnim firmama?

Grafikon 29

Konferenciji o upravljanju porodičnim firmama prisustvovalo bi 40,4% ispitanika, dok se 44,7% dvoumi. Na konferenciju ne bi prisustvovalo 13,5% ispitanika.

Koje su to teme o kojima biste voljeli da slušate, a pomogle bi vam u daljem poslovanju?

Grafikon 30

Teme o kojima bi vlasnici porodičnih firmi voljeli da slušaju su:

- Pronalaženje novih načuna finansiranja (22,6%),
- Prevazilaženje izazova u porodičnom poslovanju (18,8%),
- Marketing i odnosi sa javnošću (14,9%),
- Upravljanje finansijama (12,5%),
- Upravljanje ljudskim resursima (6,3%) i
- Društvene mreže i komunikacija (5,3%).